

УДК 37.018.54:780.6.07(072)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-52>

Євген ДУДНИК,
orcid.org/0009-0004-3264-1125
заслужений артист естрадного мистецтва України,
заслужений працівник культури України,
директор
Полтавської дитячої музичної школи № 1 імені П.І. Майбороди,
аспірант
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка,
доцент кафедри музики
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(Полтава, Україна) dudikduda@ukr.net

Марина ГРИНЬОВА,
orcid.org/0000-0003-3912-9023
доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент
Національної академії педагогічних наук України,
ректор
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(Полтава, Україна) grinovatm@gmail.com

МОДЕЛЬ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ГРИ НА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТАХ У КОЛЕКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто проблему формування навичок гри на ударних інструментах у колективній діяльності як важливого чинника розвитку музично-творчого потенціалу та професійного становлення учнів мистецьких ліцеїв. Визначено, що сучасна мистецька освіта потребує оновлення підходів до інструментального навчання, зокрема у частині поетапного формування виконавських навичок, що забезпечує ефективність педагогічного впливу, послідовність навчання та досягнення високого рівня виконавської майстерності. Проаналізовано наукові праці Шуай Лю, О. Тарківської-Нагіналюк і Д. Ониськіва, у яких запропоновано моделі розвитку виконавських умінь майбутніх музикантів. Зазначено, що попри значний внесок цих авторів, специфіка формування навичок гри на ударних інструментах у колективному середовищі мистецьких ліцеїв залишається недостатньо вивченою.

Метою дослідження є представлення авторської моделі методики формування навичок гри на ударних інструментах у колективній діяльності. На основі зіставлення теорії моторного навчання з українськими типовими програмами та методичними напрацюваннями обґрунтовано цілісний підхід до розвитку виконавських навичок як взаємодії моторної автоматизації, слухової уяви та рефлексивних стратегій. У статті окреслено структурну побудову моделі, що включає цільовий, змістово-компетентнісний, організаційно-діяльнісний, матеріально-технічний, інноваційний і оціночно-результативний блоки. Запропонована система зорієнтована на формування технічної стійкості, комунікативних навичок, сценічної впевненості й рефлексії у процесі ансамблевої гри. Особлива увага приділена використанню цифрових ресурсів і технологій дистанційної взаємодії, які створюють інклюзивне, безпечне та гнучке освітнє середовище в умовах воєнного часу.

Узагальнено, що запропонована модель забезпечує інтеграцію індивідуальної та колективної виконавської підготовки, сприяє підвищенню результативності навчання, розвитку творчої самореалізації й мотивації учнів до подальшого фахового зростання. Її гнучка структура допускає модернізацію через додавання нових компонентів без втрати системної цілісності, що підтверджує універсальний характер моделі. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм і методик викладання ударних інструментів у мистецьких ліцеях, а також у ширшому контексті модернізації мистецької освіти в Україні.

Ключові слова: навички, ударні інструменти, формування навичок гри на ударних інструментах, мистецький ліцей, модель методики формування навичок гри на ударних інструментах у колективній діяльності.

Yevhen DUDNYK,

orcid.org/0009-0004-3264-1125

*Honored Artist of Variety Art of Ukraine, Honored Worker of Culture of Ukraine,
Director*

Poltava Children's Music School No. 1 named after P.I. Maiboroda,

Postgraduate Student

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University,

Associate Professor at the Department of Music

Taras Shevchenko Luhansk National University

(Poltava, Ukraine) dudikduda@ukr.net

Marina GRYNIOVA,

orcid.org/0000-0003-3912-9023

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine,

Rector

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

(Poltava, Ukraine) grinovamv@gmail.com

MODEL OF THE METHODOLOGY FOR DEVELOPING DRUM PLAYING SKILLS IN COLLECTIVE PERFORMANCE

The article examines the issue of developing drum playing skills in collective performance as a crucial factor in fostering the musical and creative potential and professional growth of students in art lyceums. It emphasizes that contemporary art education requires the renewal of approaches to instrumental training, particularly regarding the step-by-step development of performance skills, which ensures pedagogical effectiveness, consistency of learning, and a high level of performing mastery. The scientific works of Shuai Liu, O. Tarkivska-Nahynaliuk, and D. Onyskiv, who proposed models of developing musicians' performance abilities, are analyzed. Despite the contribution of these scholars, the specificity of forming drum playing skills in the collective environment of art lyceums remains insufficiently explored.

The purpose of the study is to present the author's model of the methodology for developing drum playing skills in collective performance. Based on the comparison of motor learning theory with Ukrainian standard curricula and methodological resources, a holistic approach to skill formation is substantiated, understood as the interaction of motor automation, auditory imagination, and reflective strategies. The structure of the model includes several interconnected components: target, content-competence, organizational-activity, material-technical, innovative, and evaluation-resultative blocks. The proposed system focuses on the development of technical stability, communication skills, stage confidence, and reflection during ensemble performance. Particular attention is paid to the use of digital tools and remote interaction technologies that create an inclusive, safe, and flexible educational environment under martial law conditions.

It is summarized that the proposed model ensures the integration of individual and collective performing training, enhances learning efficiency, promotes creative self-realization, and motivates students toward further professional development. Its flexible structure allows modernization through the addition of new components without compromising systemic integrity, confirming the model's universal character. The results of the study can be applied to improve curricula and teaching methods for percussion instruments in art lyceums, as well as in the broader context of modernizing art education in Ukraine.

Key words: *skills, percussion instruments, development of drum playing skills, art lyceum, model of the methodology for developing drum playing skills in collective performance.*

Постановка проблеми. Розвиток музично-творчого потенціалу школярів і становлення навичок інструментальної гри виступає провідною передумовою їхнього особистісного зростання та художньої самореалізації. Підвищення планки інструментальної підготовки безпосередньо пов'язане з чітким окресленням виконавських навичок і параметрів їх оцінювання; за умов зростання вимог у мистецькій освіті це набуває особливої актуальності. Автоматизація окремих виконавських операцій дає змогу ощадливо витратити фізичні сили й когнітивні ресурси

та зосереджувати увагу на досягненні художньої мети виступу.

У ситуації модернізації змісту мистецької освіти, зокрема інструментального навчання, проблема цілеспрямованого формування виконавських навичок учнів спеціалізованих мистецьких закладів загострюється. Особливої ваги набуває вивчення механізмів поетапного становлення навичок гри на музичних інструментах, адже саме поетапність забезпечує результативний педагогічний вплив і поступове піднесення якості виконання. У науковому дискурсі дедалі частіше опиняється структу-

рована послідовність етапів формування виконавських навичок, що дозволяє реалізувати принципи поступовості, доступності, варіативності та індивідуалізації освітнього процесу.

Аналіз досліджень. Дослідження Шуай Лю, О. Тарківської-Нагіналюк, Д. Ониськіва засвідчують стійкий інтерес науковців до поетапної організації інструментальної підготовки. Запропоновані ними моделі описують послідовність переходу від початкового оволодіння технікою до інтеграції в колективне музикування, акцентуючи розвиток технічних, метро-ритмічних, інтерпретаційних і комунікативних навичок, а також роль міжкультурної комунікації й самостійної роботи в професійному зростанні музиканта. Водночас наведені підходи здебільшого стосуються підготовки студентів музично-педагогічних спеціальностей і не враховують специфіки ударних інструментів у контексті мистецьких ліцеїв.

Мета статті – розглянути розроблену автором модель методики формування навичок гри на ударних інструментах у колективній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Зіставлення теорії моторного навчання з чинними українськими типовими програмами й традиційним методичним доробком дає змогу розглядати формування навичок ударника як цілісний процес, у якому поєднуються моторна автоматизація, слухова уява та музично-образне мислення. Формування виконавських навичок можна описати як взаємодію трьох компонентів: моторної автоматизації, яка забезпечує технічну стійкість; внутрішнього слухового уявлення, що надає виконанню художньої осмисленості; і рефлексивних стратегій, відповідальних за контроль та корекцію. Такий підхід найповніше відповідає завданням початкової й середньої мистецької освіти, де навичка розглядається не як механічний рух, а як засіб музичного висловлювання.

Формування навичок гри на ударних інструментах у мистецькому ліцеї має свої особливості. З одного боку, ліцеї працюють у межах державних стандартів мистецької освіти; навчальні програми з ударних інструментів на базовому й профільному рівнях затверджені уповноваженими органами й єдині для системи початкової спеціалізованої освіти. З іншого боку, поєднання з загальноосвітнім циклом і концентрація обдарованих дітей створюють специфічне освітнє середовище. У ньому опанування ударних відбувається інтенсивніше та багатовекторніше, ніж у типовій дитячій музичній школі: учні мають більше навчального часу для занять, ширші можливості для участі в ансамблях і оркестрах, частіше вихо-

дять на сцену, а також стикаються з більш високими вимогами до результатів.

Щоб підвищити якість формування навичок гри на ударних у колективній діяльності, пропонується оновлена модель методики, орієнтована на учнів мистецьких ліцеїв та спрямована на посилення результативності колективного музикування (рис. 1).

Сконструйована модель методики формування навичок гри на ударних інструментах у складі колективу включає взаємопов'язані компоненти, зорієнтовані на досягнення інтегрального результату – сформованість системи навичок гри на ударних у колективному форматі.

Запропонована структура зосереджена на досягненні заздалегідь визначених цілей і характеризується рівнем сформованості навичок, яких учні досягають у процесі колективної гри в умовах мистецького ліцею.

Слід наголосити, що модель розрахована не на разовий «продукт», а на стійкий результат. Якщо отримані показники виявляються недостатніми, передбачається коригування всієї системи або її окремих елементів. Такий підхід засвідчує динамічний і відкритий характер моделі, здатної до постійного вдосконалення.

У структурі моделі виокремлюються кілька блоків, узгоджена дія яких забезпечує результативність інструментально-виконавської підготовки та зростання готовності учнів до публічних виступів. Цільовий компонент уточнює основну мету методики – формування навичок гри на ударних у спільному музикуванні, стимулювання творчої самореалізації, активної участі в концертах, посилення інтересу до подальшого професійного навчання.

Змістово-компетентнісний блок окреслює логіку опанування навчального матеріалу й способи організації музично-виконавської діяльності. Освітній контент вибудовується навколо двох провідних стилістичних векторів: класичного та джазово-естрадного. Така бінарна орієнтація дає змогу послідовно ускладнювати ритмічні, фактурні й динамічні завдання, розвиваючи та технічну сторону, і художньо-інтерпретаційний аспект. Навчання організовується через поєднання занять у складі ансамблю чи оркестру (секційні й зведені репетиції) з продуманою системою самостійної підготовки, що включає індивідуальне опрацювання партій, роботу з нотним текстом, аудіо- та відеоматеріалами, ведення особистого репетиційного щоденника.

У межах організаційно-діяльнісного блоку деталізуються методологічні засади, провідні

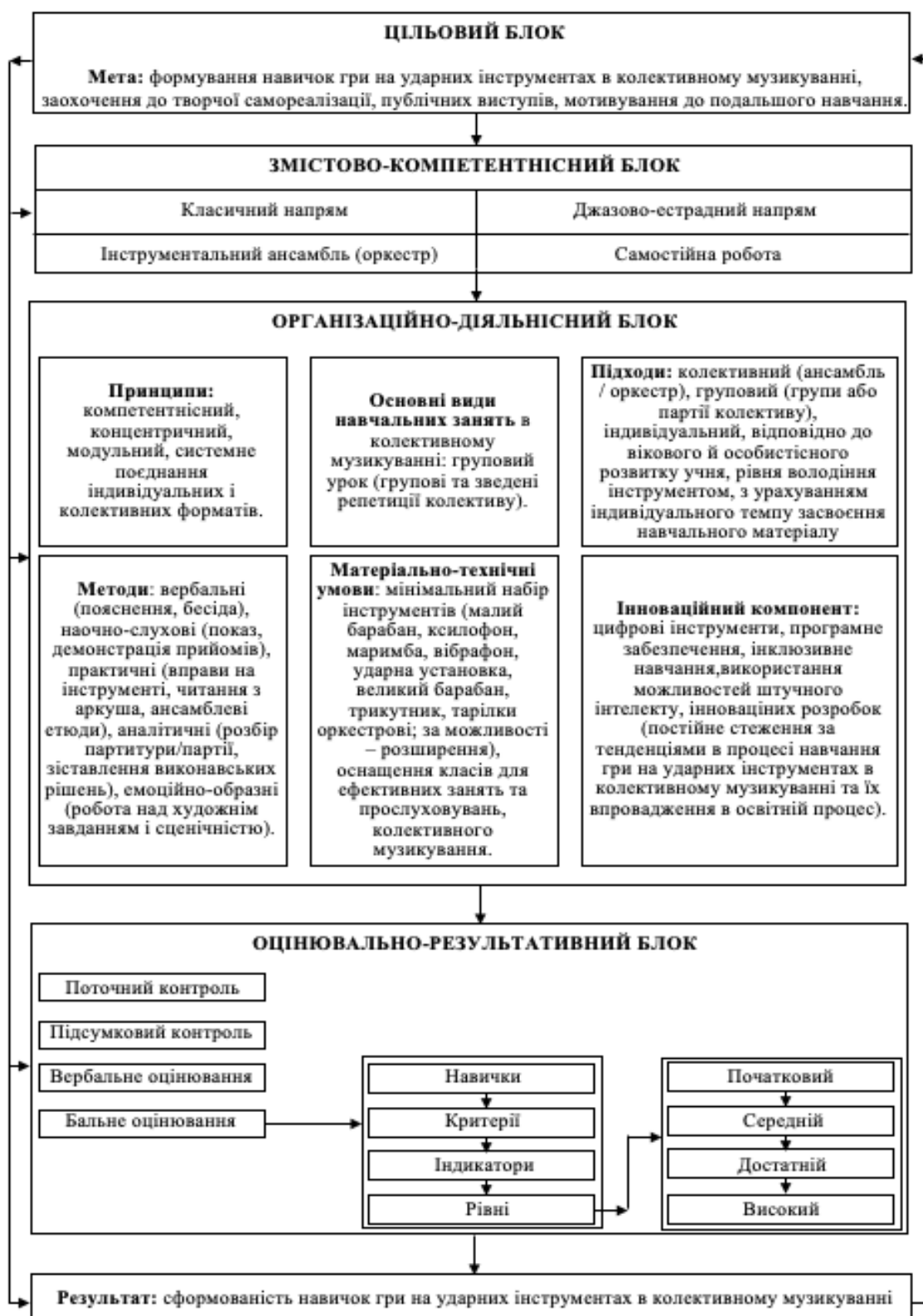

Рис. 1. Модель методики формування навичок гри на ударних інструментах у колективній діяльності

принципи функціонування моделі, педагогічні умови, форми і методи роботи. Методика спирається на компетентнісний, діяльнісний та системний підходи; це дозволяє поєднати орієнтацію на колективний результат з індивідуальною траєкторією кожного учня, враховуючи темп засвоєння матеріалу, рівень володіння інструментом і роль у партитурі. Реалізація моделі підпорядковується принципам наукової обґрунтованості та доступності, художньо-естетичної доцільності, модульної будови й поступового ускладнення змісту, органічного поєднання індивідуальних, групових і колективних занять, а також рефлексивності й орієнтації на сценічний результат.

Основними видами навчальної роботи виступають індивідуальні уроки, часткові (секційні) репетиції та спільні заняття колективу. Методичний інструментарій охоплює:

- словесні засоби (пояснення, евристичну бесіду, інструктаж, рефлексивне обговорення);
- наочно-слухові прийоми (демонстрацію технічних прийомів, використання аудіозаписів і відеофрагментів);
- практичні форми (ансамблеві етюди, ритмічні тренінги, читання нот «з аркуша», імпровізаційні вправи);
- аналітичну роботу з партитурою, спрямовану на вибудовування виконавської концепції, балансування фактури й динаміки.

Матеріально-технічний блок передбачає наявність основного комплексу ударних інструментів (перкусійні малих форм, барабанна установка, ксилофон або маримба чи їхні аналоги), нотних пюпітрів, партитур, метронома та тюнера, відповідного простору для занять і концертів, а також технічних засобів аудіо- та відеозапису для фіксації звучання й аналізу результатів.

Інноваційний складник реалізується через використання цифрових ресурсів і програмних продуктів, наприклад, електронних метрономів, драм-машин, тренажерів для розвитку ритмічного читання, платформ дистанційної комунікації для відеозанять, онлайн-консультацій, електронних репетиційних щоденників. Це формує технологічно підтримане, інклюзивне навчальне серед-

овище й забезпечує безперервність освітнього процесу. В умовах воєнного стану особливого значення набуває створення безпечного освітнього простору та гарантування доступу до якісної мистецької освіти дітям незалежно від місця проживання чи тимчасового перебування (Литовченко, 2023: 14).

Оціночно-результативний блок моделі описує систему моніторингу навчальних досягнень і логіку побудови оцінювальних процедур. Контроль здійснюється як у поточному режимі (під час репетицій, індивідуальних консультацій), так і в підсумковому форматі (прослуховування, залікові концерти, відкриті виступи). Використовується поєднання вербального оцінювання, що окреслює якісні характеристики виконання й намічає шляхи корекції, та бальної оцінки.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що побудована модель забезпечує внутрішню узгодженість цільового, змістово-компетентнісного, організаційно-діяльнісного та оціночно-результативного блоків і є придатною до впровадження в реальний освітній процес інструментально-виконавської підготовки.

Розроблена методична конструкція може модернізуватися шляхом введення нових структурних елементів. Додавання додаткових складників не порушує стійкості та надійності системи й не потребує її кардинальної перебудови, що свідчить про універсальний характер моделі.

Запропонована модель інтегрує нормативно визначений зміст дисципліни «Ударні інструменти» з курсами колективного музикування, вибудовуючи навчальний процес поетапно, модульно та в рамках компетентнісного підходу з чітко окресленими результатами й критеріями. Її перевага полягає в узгодженні індивідуального та колективного досвіду: матеріал, опрацьований на фаховому уроці, відразу перевіряється на практиці ансамблю чи оркестру, а здобуте в колективі відпрацьовується й поглиблюється на індивідуальних заняттях. У такий спосіб модель забезпечує наступність, практичну спрямованість та об'єктивний контроль поступу, що повністю відповідає логіці й вимогам Типових навчальних програм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Литовченко О. В. Зміст позашкільної освіти в контексті воєнного часу та повоєнного відновлення України. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2023. № 27. С. 5-15.
2. Ониськів Д. О. Формування виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі інструментально-виконавської підготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. Тернопіль, 2015. 264 с.
3. Тарківська-Нагиналюк О. Д. Педагогічні умови розвитку метро-ритмічного чуття майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2021. 228 с.

4. Шуай Л. Інструментально-виконавська підготовка студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації : дис. ... доктора філософії : спец. 014 – середня освіта (музичне мистецтво). Київ, 2023. 220 с.

REFERENCES

1. Lytovchenko O. V. (2023) Zmist pozashkilnoi osvity v konteksti voiennoho chasu ta povoiennoho vidnovlennia Ukrainy. [The content of out-of-school education in the context of wartime and post-war reconstruction of Ukraine] Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi, 27. 5-15. [in Ukrainian].
2. Onyskiv D. O. (2015). Formuvannia vykonavskykh umin maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva u protsesi instrumentalno-vykonavskoi pidhotovky. [Formation of performing skills of future teachers of musical art in the process of instrumental and performing training]. Ternopil, 264 [in Ukrainian].
3. Tarkivska-Nahynaliuk O. D. (2021). Pedahohichni umovy rozvytku metro-rytmichnoho chuttia maibutnikh uchyteliv muzyky v protsesi fakhovoi pidhotovky. [Pedagogical conditions for the development of metro-rhythmic sense of future teachers of music in the process of professional training]. Kyiv, 228 [in Ukrainian].
4. Shuai L. (2023). Instrumentalno-vykonavska pidhotovka studentiv pedahohichnykh universytetiv na osnovi asotsiatyvnoho poiednannia mystetskoï informatsii. [Instrumental and performing training of students of pedagogical universities based on associative combination of artistic information]. Kyiv, 220 [in Ukrainian].